

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Joannis Pierii Valeriani Bellunensis Hieroglyphica, Sive De
Sacris Ægyptiorum Aliarumque Gentium Literis,
Commentariorum Libri LVIII**

Valeriano, Pierio

[Lipsiae] ; Francofurti Ad Moenum, 1678

Amatorium.

urn:nbn:de:hbz:466:1-14259

DE MANDRAGORA. CAP. XXXVI.

Quin & perniciosum si Dioscoridi credendum, vomitum eius, quod negat Mattheus.

Multa super Mandragora dicenda essent, sed ea vel insuavia, vel abhorrenda: quarum in his que humano generi perniciem afferunt, temperamento utendum est, quoniam etiam nefariae quaedam inter virtutes reponi solet.

SOMNICULOSUS. CAP. XXXVII.

Stratagemma bellum Annibalis.

Id omnino non dissimulabimus somniculosum hominem per id genus herbae significari, propterea quod vis ejus media est inter venenum & soporem. Nam si quis vinum ea medicaverit, bibentem in profundum ad eo somnum injiciet, ut expirasse credatur, memorabili Annibali exemplo, qui missus à Carthaginensibus in Afros qui rebellaverant, non ignarus ille gentem esse vini avidam, magnum ejus modium mandragora permiscuit, mox levi cum eis commisso pteho ex industria cessit, nocte inde intempesta relicto intra castra quibusdam sarcinis, & eo vino quod infecerat, fugam simulavit: cumque Barbari occupatis castris gaudio effusi medicatum vinum haurissent, jacerentque strati defunctorum in modum, reversus Annibal nullo negotio eos trucidavit: Rem Fronto exemplis suis adjecit. Quod vero ponit historia vinosos Afros, Cyprianus episcopus de Astrologorum suorum bibacitate multa conqueritur, quae prope modum jam, ut nunc apud Germanos, in civilium laudum locum irrepsisset. De soporifera vero Mandragora vi Medici multa tradidere, idque praecipue, quod plurimum & efficacissimum est ejus usus in soporandis iis qui vel inveniendi vel secandi sunt: altissimum enim per quatuor ferme horas somnum, potionem ita medicata exhausta, persequerentur, ut neque ignem neque ferrum sentiant.

AMATORIUM. CAP. XXXVIII.

A Dioscoride l. 4. c. 61.

Radix Mandragora descriptio. Nimirum à Mattheo in Dioscoride l. 4. c. 61.

Ibid Mattheus contra Bysantium. E. B. h. sum. Melenzana seu Nizana.

Proposui de veneficiis à mandragora nihil me dicturum, praesertim ea quae pertinent ad amatoria, de quibus aliquid omnino habetur in sacris literis: sed nunc majoris illud curae pretium esse duco, ut radices ejus figuram, non temere tam insignem à Deo, sive à natura, ducente Deo, conformatam enarem; cujus altera est virili specie, capite capillamento veluti quodam undecumque cooperito, pube etiam densissimis radicularum filis pudenda virilia cooperiente. Altera foemina, iisdem velamentis, si quis curiosus rem ipsam inspectare voluerit, naturae miraculum occultantibus, quotidianis testimoniis veritatem ipsam comprobantibus. Quod miros à quibusdam tam pertinaciter negari, cum praesertim vulgatum sit, Pythagoram herbam hanc à Dioscoride appellasse, quo vocabulo nihil manifestius ad humani corporis formam exprimentam. Sed, si Dioscorides Pythagoram isti dicunt mysticum aliquid per id nominis intellexisse, eam quippe Philosophi locutionem ad poma ea spectare, quae putant nonnulli Melenzana esse, quod ovalis figura sunt, & pectinde testibus assimilantur. Laxis haec est conjectura, siquidem utriusque generis vocabulum est, testiculi vero forma ad marem tantum pertinet. Sed quod à bitari videatur Hermolus Barbarus, vir undecumque doctissimus, Melenzana apud Ligures, quasi mala insana dicit, quam quidem conjecturam, ut inferius apparebit, puto eum ex Columella desumpsisse, cur non ab amore potius, quo, nisi condiantur, egregie praedita sunt, dici ea arbitrentur: quod quidem propius ad Ligustici vocabuli simplicitatem accedit, qui Marezana ea vocant. Ceterum cum Dioscorides & reliqui Medici hanc & aliam Mandragorae speciem frequenti usu sumptam inter venena commemerent, Marezana vero, quae totius literalis & igitur tractu modo & centia in juvenulis, modo condita aceto foeniculoque superinsperso, in acetariis & frequenter & copiose anno toto eduntur, nihil afferunt incommodi, sed & grata gustui, & corpori salubria sunt, nullo mihi pacto videntur inter mandragoras recensenda. Ad haec cum Dioscor. Mandragorae poma ovi vitelli similia dicat, vel lanae nucis alii Marezana nihil habent quo vel ovorum vitellis, vel id genus nucibus & quiparari possint: imo totius ovi speciem & magnitudinem praeseferunt, plerumque, ut etiam grandiora, & similia, quod quicquid solbris sinitria ab ea parte, quae soli exposita est, non sine spectantium & p...

A plausu & oblectatione dissepuntur; cumque valde maturerint, totæ puniceæ fiunt, parte à Sole tacta semper densius colorata. Sed ut ad formam radicis quæ verè mandragora dicitur, revertamur, id etiam miror, cur una cum Pythagora Columellam etiam nihili pendant, qui Pythagoricam secutus nuncupationem, ita super ea canit:

*Quamvis senibominis vesano gramine facta,
Mandragora pariat flores, mastramque cicutam.*

Quod vero Columella vesano gramine posuit, ad herbæ vim respexit, quæ aliter & Morion dicitur: ea enim, ut Medici tradidere, drachmæ unius pondere, vel in polenta, vel esculentis aliis data, fatuitatem inducit. Eucherius super hac in Genesi, nihil aliud dicit, nisi mandragoram genus pomi esse parvo peponi simillimum; quæ quidem forma ad Ligustica, quæ dicebamus Amarezana, proximè accederet, nisi obstarent reliqua veneno super tradita.

LÆTITIA. CAP. XXXIX.

B Sed ut mandragoram ab omni absolyamus ignominia, Xenophon cam pro lætitiæ argumento citat, apud quem in Symposio Socrates ait, vinum non aliter mœrori mederi, quam mandragora hominibus, lætitiæque non aliter excitare, quam oleum inasperum igni flammam. Potro si mandragora venenum esset, aut mansa incommodum aliquod afferret, cur 30. Genesios cap. Ruben triticæ messis tempore in agrum exierit mandragoras reperitur, quas ad Liam matrem suam deferret, & Rachel explorata reperierit à sorore, ut in ejusmodi plantæ participatum admitteretur? cui Lia responderit: *Parumne tibi videtur, quod maritum mihi præripueris, nisi mandragoras etiam filii mei industria acquisitas tibi vendicare cogites?* & quæ de nocte mox pacta sequuntur mandragoræ pretio concessa. Unde suspicari possum, apud scriptores nostros parum de mandragora liquere, antiquissimum ejus usum & utilitatem esse temporibus nostris incognitam. Quod vero manifestissimum est, præscio illi seculo, ex historia sacra, cibum omnium pretiosissimum fuisse apparet: nostro autem tempore, si ea Ligustica Amarezana est, cum tot condimentis inserviat, & olerum omnium per universum annum sit usitatissima, facessere jussim eos qui eam infamem imaginantur. Sed qui plura super ea quæsierit, ad Plinium se conferat, l. 25. c. 13.

Matthæus in Dioscoro, ibid.

DE BULBIS. NUPTIÆ. CAP. XL.

Sunt qui nuptias, atque maritalæ copulam (ita enim Græci *γάμος* intelligunt) per hieroglyphi-
cum Bulbi significati velint: eo enim plurimum veteres utebantur ad languentem Venerem ex-
citandam. Et viri in novis nuptiis prima die, auctore Varrone de vita Patrum, bulbos comede-
bant. Hinc illud apud Martialem facetè dictum:

*Cum sit anus conjux, & sint tibi mortua membra,
Nil aliud bulbis quam satur esse potes.*

Sed hoc Martialis ex Aristoph. desumpsisse videtur, ubi juvenis, Concionatricibus, à duabus vetulis
distractus, quærit ab eis; quamam possit ratione duo eodem tempore navigia agitare? respondet
una, Postquam bulborum ollam devoraveris. Docet vero M. Varro bulbos aqua decoquere ad
usum Veneris. Apitius addit nucleos pinceos, & semen erucæ cum pipere.

Dioscorides l. 2. c. 165. Bulborum usus.
Καὶ φάρμακον βολβῶν ἕνεκα τῆς ἀφροδισιατικῆς ἐπιθυμίας: Qui devoraverit bulborum ollam.

DE CICUTA. XLI.

Sed quoniam nequitia lætis ubiq; est, longe utilius fore existimo, si quæ ad ardorem Veneris potius extinguendum proponantur, quam quæ lasciviam fovere doceant, commemoremus.